

Knud Ottosen

BJARNER SVEJGAARD

Bisættelse

Vestre store kapel

29/9 1988

Salmer: 26
Tekstlæsninger
12
Tale
Solo
Jordpåkastelse
520

Det fortælles, at to udsendinge fra Jehovas Vidner engang uforvarende ringede på en søndag formiddag på Naurvej Nr. 13. De mødte den mand, der lukkede op, med deres sædvanlige indledningsspørgsmål, om han da ikke gerne ville være en god kristen? "Nej, hvorfor i al verden skulle jeg dog det?" Jamen, om han da ikke vidste, at der stod det og det i Bibelen? "Jo, det gør jeg da rigtignok! Det sted, De citerer, står dér og dér i Det gamle Testamente, og det hedder forresten sådan og sådan på hebraisk." Nå, men om han da ikke vidste, at der stod sådan og sådan i Bibelen? "Jo, det vidste han da udmærket. Det sted, de nu citerede stod dér og dér i Ny Testamente, og det hed forresten sådan og sådan på græsk. Iøvrigt oversatte de forkert." - og sådan fortsatte samtalen en lille halv times tid, indtil de to missionærer fuldstændigt nedgjorte tog flugten for aldrig at komme igen.

"Om Bjarner Svejgaard ikke gerne ville være en god kristen?", sikke et tåbeligt spørgsmål. Det spørgsmål havde han for længst taget stilling til, og hvad svaret end var, skulle han i hvert fald ikke nyde noget af at være en såkaldt god kristen på andres betingelser. Han skulle idethale taget ikke have noget af at overtage andres meninger, dem var han fuldt ud selv i stand til at danne sig og leve efter, hvis det passede ham.

Og ret beset, hvis det ellers er rigtigt, hvad vi hævder i vores evangelisk-lutherske tradition, at det at være en god kristen er at være et godt menneske, der stiller sit liv og alle sine evner til rådighed for sine medmennesker, ja så var det ikke noget, Bjarner Svejgaard behøvede at gøre sig anstrengelser for at blive, så var han det allerede.

Svejgaard var i alle måder et usædvanligt menneske. En én'er med et usædvanligt livsforløb. Efter studentereksamen her fra Århus kom han til København, hvor han studerede matematik med bifag i fysik, kemi og astronomi. I studentertiden og de første år efter kandidateksamen ernærede han sig som lærervikar ved forskellige skoler og studenterkurser i København. Her udviklede han sine fænomenale pædagogiske evner, som alle os, der senere kom i forbindelse med ham nød godt af. Han kunne forklare selv de mest indviklede fænomener, så enhver kunne forstå det, og det med en tålmodighed og venlighed, så man aldrig følte sig dum - selvom der var grund til det. Men Svejgaard kendte ikke til personsanseelse. For ham var alle mennesker lige værdige, men forskellige, og det tog han hensyn til.

Med magisterkonferensen i 1952 i Geodæsi (målinger af Jordens overflade) slog han ind på den linje, der skulle komme til at bestemme hans videre livsbane, men først havde han været adjunkt i 2 år på Færøerne ved Lagtingets Gymnasium i Thorshavn. Ved hjemkomsten blev han ansat på Geodætisk Institut. I årene fra 1953 til 1955 blev han sendt på 3 ekspeditioner til henholdsvis Østgrønland, Vestgrønland og Nordgrønland. Det var under én af disse ekspeditioner, at han opdagede en hidtil ikke-registreret ø.

I hele tiden efter embedseksamen havde han været optaget af den nyopdukkede computer-teknik, og da man i 1957 besluttede at anskaffe en elektronisk regnemaskine til hjælp for beregningsopgaverne på Geodætisk Institut, var det naturligt, at det blev Bjarner Svejgaard, der sammen med en kollega, Torben Krarup, kom til at stå for konstruktionen af selve hjernen, dvs.

den logiske struktur af maskinen. Den fysiske opbygning tog Regnecentralen sig af. Det var også Svejgaard, der konstruerede programmeringssproget til brug for maskinen.

GIER-maskinen (Geodætisk Instituts Elektron Regnemaskine) viste sig at være tilsvarende samtidige datamaskiner langt overlegen. Den blev produceret i 40-50 eksemplarer og opstillet på forskellige institutioner både herhjemme (ved Aarhus Universitet f.eks.) og i udlandet. GIER-maskinens udbredelse førte en udstrakt rejsevirksomhed med sig, hvor Svejgaard informerede og instruerede i maskinens anvendelsesmuligheder og dets programmeringssprog, bl.a. var han i 1962 i Paris, hvor han holdt forelæsninger på Sorbonne.

Foruden at være ansat på Geodætisk Institut, var han også ansat på Matematisk Institut i København, og herfra hentedes han til Aarhus for at være med i opbygningen af Aarhus Universitets Regnecentral, det der i 1971-72 etableredes som RECAU, og som han stod i spidsen for som direktør fra 1972-81.

Svejgaard var den fødte leder. Han blandede sig så lidt som muligt i, hvad hans medarbejdere lavede. Men til alle fandt han en plads, hvor de kunne udvikle deres individuelle evner og føle ansvar. Derfor var der også i hans tid en sjælden pionér-ånd og arbejdsglæde på institutionen.

Kort tid efter sin ansættelse som direktør tog han til København, til Undervisningsministeriet, for han ville gerne vide, hvad en direktør egentlig lavede. Han ville have klare linjer, pligtopfyldende som han jo var. Men det kunne de ikke svare ham på. Hvad en direktør lavede? Ja, han skulle vel faktisk bare være der. Og det var han så. Han var der bare, som den, alle kunne henvende sig til med deres spørgsmål eller problemer og få et kvalificeret svar. Medarbejderne kaldte ham "Vor Far", og smukkere betegnelse for en leder findes vel næppe. En far, som de alle kunne komme til, som altid var rede til at hjælpe, men en far, som også i sjældne tilfælde kunne tale sine børn tilrette, når det var nødvendigt.

Overfor os, der kom ude fra, var han enestående. Hans hjælpsomhed og vilje til selv at gå ind i vore problemløsninger var utrolig. Han sparede sig ikke. Og han var os en uvurderlig hjælp. Der til kom hans utrolige viden om allehånde problemer inden for områder, der lå langt uden for hans egentlige naturvidenskabelige arbejdsfelt. Hans kendskab til sprog var umådeligt, og hans viden og orientering inden for historie, teologi og andre humanistiske videnskaber var utrolig. Alt dette stillede han beredvilligt til rådighed for alle, der kom til ham. Tallet på dem, der på den ene eller anden måde står i dyb taknemmelighedsgæld til ham, er ikke til at gøre op.

For mit eget vedkommende blev det til et samarbejde, der kom til at vare i 17 år og til et personligt venskab i lige så lang tid, ikke blot med mig, men med hele min familie. Utallige er de samtaler om livets store spørgsmål, jeg i tidens løb har ført med ham, og altid med et overraskende og originalt synspunkt fra hans side. Svejgaard var ikke blot en klog mand, han havde også på sin vej gennem livet samlet en fond af livsvisdom op, som han levede på og gerne delte ud af. Det var altid en berigelse at samtale med ham. Mos os fik han hæderstitlen: Merlin. Merlin hører hjemme i sagnkredsen om "Kong Arthur og ridderne omkring det runde bord". Han var Kong Arthurs vismand, troldmand og rådgiver - den klogeste mand i riget. Denne hædersbetegnelse var han glad for. Hans altomfattende viden forbløffede. Kom en ung gymnasiast til ham for at få en god samtale, og kom han til at fortælle, at han forresten lige var begyndt at læse Cæsars Gallerkrige, kom det prompte fra Svejgaard: "Nå, ja: Gallia est omnis divisa in partes tres", - og så fulgte

en god snak om Cæsar og det antikke Rom.

For Svejgaard var menneskets fornemste evne og opgave at bruge tanken. De, der besøgte ham på hans forskellige kontorer rundt om i bygningen på Langelandsgade, husker det lille skilt på hans skrivebord. Det bestod kun af ét ord: "Think". For ham var EDB et værktøj for tanken først og fremmest. Det var ved tankens hjælp, problemerne skulle løses. På kunne som han bruge sin hjerne. Jeg har talrige gange været ude for at stille ham et spørgsmål, som han tilsyneladende ikke havde overvejet tidligere. Så kunne han synke ind i sig selv kigge ud ad vinduet eller over i et hjørne af kontoret, og så - efter 2-3 minutter i intens tavshed - svare: "Ja, det kan godt lade sig gøre, men det koster en del armbevægelser".

Svejgaards tankevirksomhed begrænsedes ikke kun til hans fag, den udstræktes til alle livets områder. Han gjorde iagttagelser og overvejelser overalt, i nutiden såvel som i historien. Fremmede kulturer og Israels indvandrerhistorie var blandt hans yndede emner, men også det, der gik ud over denne verden. Hele kosmos blev inddraget såvel som den religiøse sfære. Ud af de talrige samtaler jeg havde med ham om teologiske og religiøse emner, tegnede der sig et billede af en personlighed, der i virkeligheden var dybt religiøs. I begyndelsen havde jeg svært ved at forstå hans religiøsitet, for jeg forsøgte at begribe den ud fra mine beskedne teologiske kategorier. Men lige så lidt som Svejgaard var til at sætte i bås i almindelige menneskelige sammenhænge, sådan var han det heller ikke religiøst. Hans foretrukne Ny Testamentlige skriftsted var: "Står der ikke skrevet i Jeres lov, at I er guder?" Stedet, Johs. Ev. 10,34, refererer til en situation, hvor jøderne vil stene Jesus for gudsbespottelse, fordi han som et menneske gjorde sig til Gud. I denne situation er det, Jesus svarer: "Jamen, står der ikke skrevet i Jeres lov: Jeg har sagt, at I er guder?" ... Hvor- dan kan I så sige til den, Faderen har helliget, at han taler guds- bespotteligt?"

For Svejgaard var verden, ja hele kosmos, holdt sammen af en magt, en ordnende kraft, der stod bag de lovmæssigheder og sammenhænge, der findes i universet. Denne magt kunne man passende kalde Gud, eller man kunne kalde den så meget andet. Det var menneskets opgave ved tankens hjælp at gå på opdagelse i dette univers, at undres, at vinde indsigt og visdom. Det var dertil, vi var sat her på jorden, det var derfor, vi kunne kalde os guder.

Ved det valg af salmer, som synges her ved Bjarnes Svejgaards bisættelse, har vi - familien og jeg - søgt at lade dette dybt religiøse livssyn komme til orde. Med den første salme om Herrens miskundhed og trofasthed, som omfatter hele tilværelsen både den synlige og usynlige, og med Brorsons "Op al den ting", som vi sang for lidt siden, om menneskets undren over Guds skabning fra det mindste, han har skabt, til det største, og til den salme, vi skal slutte med, som er en bøn om Guds aldrig svigtende nærhed. Og dertil de brudstykker af Davids Psalmer, der blev læst før, som udtrykker Guds allestedsnærværelse såvel i liv og i død. Nærmere kan vi ikke komme det, og det er kun godt sådan.

Svejgaard fik kun 7 år som afdelingsleder på DAIMI, efter at han trådte tilbage som direktør for RECAU. De første år i denne periode var præget af hans hustru Ellens sygdom. Ægteskabet udmærkede sig ved en sjælden hengivenhed, ægtefællerne imellem, og selvom Ellen faktisk var syg i alle Århus-årene, fik de utroligt meget ud af hinanden. Hun døde i 1985, og Bjarnes så tilbage på de mange års samliv med taknemlighed og glæde. "Ja, selvom man måske ikke skulle tro det, p.gr.a. Ellens langvarige sygdom", betroede han mig engang "så har vi haft et utroligt, fornøjeligt og morsomt liv sammen".

Og som livet var mellem ægtefællerne, var det også med de to sønner, svigerdøtrene og børnebørnene.

Men Svejgaards kroniske bronchitis forværredes i de senere år. Og vi så alle med bekymring, hvad vej, det gik, men også med beundring på, hvordan han med ukueligt mod og optimisme søgte at videreføre sit arbejde. Til sidst måtte han indlægges. Han kom sig, som ved et mirakel, kom hjem og begyndte det svære arbejde med at genvinde de tabte kræfter. Det blev kun en kort frist, så stødte der en infektion til, først i maven, og senere i lungerne. Han måtte atter indlægges og måtte lægges i respirator. Denne gang lykkedes det ikke. Lungerne var slidt op, og til sidst kunne de ikke optage ilt længere. Han døde efter 11 dage uden at være bragt til bevidsthed.

Det var svært at forestille sig, hvordan Bjarner skulle have kunnet klare sig igennem denne sidste fase af sygdommen, så svækket, som han i virkeligheden var. Men udsigten til at han igen skulle kravle den vanskelige vej tilbage til livet, og med udsigten til, at det måske kunne blive et liv på betingelser, der ikke var hans, ja så var det nok bedst, at Herren satte et punktum for det liv, han for nu 68 år siden gav dets begyndelse.

Men vi, der står tilbage, vi der fik den lykke at lære dette enestående menneske at kende, hans familie, hans tidligere og nuværende medarbejdere, de mange, han stillede sine evner til rådighed for, når vi nu kommer over denne den første tomhed og sorg, vil vi en dag se tilbage på tiden sammen med Bjarner Svejgaard med dyb taknemmelighed og sige som den store Gammeltestamentliger éner og profetskikkelse, profeten Job sagde, da han stod ribbet for alt: "Herren gav, Herren tog, Herrens navn være lovet".

Amen